WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 132. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 13, 1954. No. 132. VOL. LXI.

ГУБЕРНАТОРИ СТЕЙТІВ ПРО ЗРІСТ ДОБРОБУТУ В КРАЇНІ

РЕСПУБЛІКАНСЬКІ ГУБЕРНАТОРИ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ПЕРЕМОГУ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Волтонг Лендінг, Н. Й. — Республіканські губернатори, що прибули на 46-річну конференцію, заявили, що незабаром буде більша звишка в господарському житті. На цій основі вони передбачають, що це скріпить уряд президента Айзенгавера та при найближчих виборах восени цього року збільшить малу більшість у Палаті Репрезентантів та в Сенаті. Цієї осени 34 губернатори мають бути перевибрані, тому справа виборів була головною темою приватних розмов губернаторів іще перед початком їхньої конференції. З того до виборів стають 23 республіканські губернатори і 11 демократичних, а в усіх 48 стейтах є 29 республіканських і 19 демократичних сенаторів. Сенсацію викликала резолюція губернатора Дж. Брейкена Лі, який заявив, що він домагається, щоб відобрати право стягання податків від федерального уряду і передати його стейтам. Sле заворушення з цього приводу не тривало довго, ро хтось пригадав, що резолюція мусіла б пройти однодушно, а на це немає виглядів. Губернатор Лі підтримував сенатора Роберта Тефта проти Айзенгавера під час виборів 1952 року, і його вважають членом правої групи Республіканської Партії. — Губернатор Волтер Дж. Колер із Висконсін заявив, що жителі його стейту матимуть один із найуспішніших повоєнних років. Правда, прибутки і число затруднених не є такі високі, як були під час війни в Кореї, але є найкращі в порівнянні з попередніми мирними роками. Тому, — казав губернатор Колер, республіканці мають шанси виграти вибори, затримавши дотеперішні мандати, а навіть здобути дещо від демократів. Також губернатор Каліфорнії Ґудвін Найт оптимістично оцінював ситуацію щодо виборів, і обіцяв, що в його стейті республіканці збільшать число мандатів у Конґресі. Губернатор Дж. Б. Лі із стейту Ютаг заявив, що в цьому стейті добре розвиваються промислові і торговельні підприємства. Сенатор Джан Дейвис Ладж із Конектикат казав, що число безробітних в його стейті є дуже низьке, і своїм числом 38,000 майже зближується до найнижчого стану.

Банкові позички не виявляють господарського поліпшення

Ню Йорк, Н. Й. — Федеральний Банк Резерви повідомляє, що в останньому тижні позички в нюйоркських банках не виявляють господарського поліпшення цієї частини країни. В останньому тижні позички на торговельні, промислові і рільничі цілі зменшилися на 58 мільйони долярів, а в цьому самому тижні минулого року вони зросли на 10 мільйонів долярів. 13 банків виявляють зменшення позичок, на всякі підприємства, а 8 банків подають, що їх позички на ці самі цілі збільшилися. Зменшилися позички на харчові підприємства, алькоголеві, тютюневі, металеві, хемічні і вугільну продукцію. А збільшилися позики на гуртову і роздрібну торгівлю.

Головне завдання республіканців — здобути більшість під час виборів

Гартфорк. — Губернатор стейту Колорадо, Ден Торнтон, заявив на стейтовій конвенції Республіканської Партії, що „найголовніше завдання партії вибрати льояльних конґресменів і сенаторів восени цього року", щоб президент Айзенгавер міг здійснювати свою програму. „Чого потребує президент і чого потребує Америка — це республіканський Конґрес". Губернатор Торнтон закликав партію до єдности і перестерігав її, щоб вона не дала себе втягнути в засідку, яку приготовляють їй партійні вороги в цій країні і закордоном, змагаючи до того, щоб „поділити і здобути" хоч частину, поки не зможуть запанувати над цілістю. На цій конвенції будуть іменувати кандидатів на виборні становища в стейті.

Рутер критикує урядову статистику безробітних

Дітройт. — Голова Конґресу Індустріяльних Організацій, Волтер П. Рутер, виступив з критикою урядової статистики, яка показує зменшені числа робітників, що вносять прохання про виплату допомоги на безробіття. Рутер заявив, що число прохань про виплату допомоги дійсно зменшилося в останньому місяці, але це пояснюється тим, що багатьом робітникам скінчилося право на одержання допомоги, а не тому, що економіка країни покращала.

ЗВІЛЬНЕНІ СОВЄТАМИ АНГЛІЙЦІ ПОТВЕРДЖУЮТЬ НАЯВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПІЛЛЯ

Ню Йорк. — Місцевий „Ворлд Телеґрам енд Сан" з минулої п'ятниці подав, покликуючись на інформації аґенції „Асошіейтед Прес" та „Юнайтед Прес", таку вістку про український підпільний рух під Совєтами:

„Підпільний антикомуністичний рух, що хвилював Україну від часу другої світової війни, поширився на страхітливі невольничі табори Маленкова у Воркуті на Сибіру. Так твердить колишній британський вояк Вільям Піддінґтон, колись сміливий мотоцикліст, та його британський краян Ерик Пізантс, обидва тількищо звільнені з совєтського табору. Переїжджаючи через Берлін в дорозі додому після спільного проведення 10 років у в'язницях під закидом шпигунства, обидва вони заявили, що вони були прилучились до підпільного руху, яким керує Степан Бандера з Мюнхену. Хоч більшість його членів становлять українці, проте належить туди і велика кількість росіян, казав Піддінґтон. Не зважаючи на терор, що його встановили совєтські сторожі в таборі — додав він, — тепер є там між в'язнями більша опозиція проти режиму Маленкова, ніж на Заході загально вірять. Звіти альянтської розвідки мають великі звідомлення про український „бандерівський" рух, який нагромадив свою зброю з захоплених німецьких складів після війни та атакованих совєтських військових з'єднань. Змушений перенестись на Захід, Бандера продовжував висилати за залізну заслону групи для висаджування поїздів та саботажів".

Уряд хоче віддати державні підприємства приватним фірмам

Вашинґтон. — Федеральний уряд видає більйон долярів кожного року на всякі свої підприємства як наприклад на палення кави, будову воєнних кораблів тощо. Тепер уряд президента Айзенгавера плянує багато з цих підприємств передати приватним фірмам. Цей плян задумує з прибутку з продажу цих підприємств зменшити держ. борги. В майбутньому зменшилося б і число державних урядовців, а податки зросли б від тих державних фірм, що перейшли б у приватні руки. Пропонується списати всі ті державні фірми, які могли б бути передані приватним власникам. Комісія Урядових Операцій в Палаті Репрезентантів почне переслухання в цій справі, а також у справі повновласти для президента Айзенгавера, щоб він міг зліквідувати деякі державні підприємства. Департамент оборони вже виповнив листу підприємств, які можна б передати приватним фірмам.

Найбільші в історії ЗДА і Канади вправи в протилетунській обороні

Вашинґтон. — Шеф Команди Протилетунської Оборони, генерал Бенджемін В. Чідло, повідомив, що цього місяця мають відбутися найбільші в історії ЗДА і Канади вправи в протилетунській обороні. В цих вправах братимуть участь також наземні війська цих двох держав. Точної дати тих вправ не подається, щоб були вони більшою несподіванкою і щоб оборонці мали більше почуття заскочення. Літаки ЗДА та Канади зроблять „напад" на обидві країни, а протилетунська охорона боронитиме „загрожені" терени. В цих вправах братимуть участь і резерви обох країн.

ВІДЗНАЧЕНО 10-РІЧЧЯ БОЮ ПІД БРОДАМИ

Трентон, Н. Дж. — 11 липня Крайова Управа Братства кол. Вояків І Української Дивізії УНА в ЗДА влаштувала Свято-Зустріч громадянства та колишніх вояків - українців для відзначення 10-річчя бою під Бродами. Ця Зустріч відбувалася в Трентоні, Н. Дж., на площі Укр.-Кат. Громади. Після піднесення прапорів і відіграння Американського гимну полковник Роман Долинський привітав команданта УНА генерал-поручника Павла Шандрука та заявив, що це Свято-Зустріч присвячене пам'яті тих, які 10 років тому під Бродами засвідчили, що український нарід не погоджується з поневоленням та щораз висилає своїх найкращих синів на боротьбу проти своїх поневолювачів, і не залишить боротьби доти, доки не здобуде волі і самостійности.

Польову Службу Божу і Панахиду відправив о. д-р Ісидор Нагаєвський в співслуженні о. Івана Лебедовича і о. Йосифа Атаманюка. Під час Богослужень співав хор Церкви св. Йосафата під дир. Івана Бігуна. На підвищенні зайняли місця колишні старшини та вояки І Української Дивізії та відділ СУМА і Пласту. Бувший польовий духовник Дивізії о. д-р І. Нагаєвський виголосив проповідь, в якій пригадував, що вже великий князь Ярослав Мудрий закликав до згоди український нарід, щоб Бог благословив його державі. В УАПЦеркві св. Тройці відправив молитву і Панахиду о. митрофорний протоєрей Михайло Запаринюк.

В другій частині Свята зворушливу промову про героїв з-під Бродів виголосив п. В. Карп'як. 18 вояків, мов відгомін, повторяли головні думки його промови. Під Бродами обороняли українську землю перед комуністичною російською навалою сини соборної української землі. Полковник Роман Долинський просив вийти на підвищення членів родини тих вояків Дивізії, які згинули або пропали без вісти в бою під Бродами. Виступали батьки, матері, сестри і жінки, щоб з рук патрона Капітули Відзначень ген. пор. Павла Шандрука взяти дорогоцінну пам'ятку. Вийшли на естраду й ті живі учасники бою під Бродами, що живуть на вільній американській землі. Зворушлива це була картина, коли гордо, військовим кроком, ішли найближчі й найдорожчі члени родини, щоб взяти пропам'ятну відзнаку по героєві, який своєю кров'ю струмував комуністичну навалу на рідні землі. Після роздачі пропам'ятних відзнак промовив ген. пор. П. Шандрук, підкреслюючи, що на вільній американській землі можна пом'янути тих, що віддали своє життя за соборну українську державу. Він повідомив також, що Уряд УНР окремим законом визнав І Українську Дивізію Української Національної Армії за частину Української Армії та трактує її на рівні з іншими бувшими частинами Українських Збройних Сил.

Після того виголошувано та відчитувано привіти від різних організацій та установ, в тому також і від УНСоюзу. Хор „Думка" з Ню Йорку під диреґентурою п. Микитюка відспівав кілька народних та стрілецьких пісень. Свято-Зустріч закінчено відспіванням Українського національного гимну. Погода була прекрасна, всіх учасників коло 500 осіб.

ЗДА ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ПРИЗНАННЯ СУВЕРЕННОСТИ НІМЕЧЧИНИ

Вашинґтон. — В Конґресових колах підготовляється дати Президентові уповноваження признати у відповідному моменті повну суверенність Західній Німеччині й дати їй право озброїтись, на випадок, якщо Франція не ратифікує західнього пакту Оборонної Спільноти. Державний департамент стоїть далі на становищі конечности того пакту і тому не хоче дати найменшої притоки думати, що він його зрікся в користь якоїсь іншої розв'язки проблеми. Проте фактом є, що до 20 липня цього року французький прем'єр і весь французький політичний світ зайняті ліпленням в Женеві миру в Індо-Китаї і нездібні зайнятися будь-якими іншими проблемами. Тим часом американський Конґрес виїздить на літні ферії з днем 1 серпня. Так само французький парлямент роз'їздиться з кінцем серпня на ферії, а до того часу він ледве чи поладнає позитивно непопулярний у Франції пакт Оборонної Спільноти. Тому американсько-англійські кола беруть під увагу такі можливості, як прийняття Західньої Німеччини до НАТО в характері рівнорядного партнера, або проголошення американської і англійської зон в Західній Німеччині суверенними з правом збройтися. Всі ці концепції, що мали б заступити пакт Оборонної Спільноти, були б получені з реалізаційними труднощами, але їх береться під увагу, щоб тільки зберегти Західню Німеччину по стороні Заходу і включити німецьку армію до протикомуністичних збройних сил.

Складна справа евент. американського вета проти червоного Китаю в ОН

Об'єднані Нації. — Заява державного секретаря Джана Фостера Доллеса про те, що ЗДА не допустять червоного Китаю до членства в Об'єднаних Націях навіть, коли б їм прийшлось скористатись з належного їм права вета (спротиву) в Раді Безпеки, відразу видвигнула в колах ОН проблему, чи таке вето справді може бути перешкодою в прийнятті червоного Китаю в члени ОН. Діло в тому, що право вета існує тільки в Раді Безпеки і там воно спрецизоване тільки в тому сенсі, що основні проблеми повинні бути вирішувані одноголосно, а процедуральні справи звичайною більшістю голосів. Проблема така: чи апробата кандидатури якоїсь країни на члена Об'єднаних Націй є справою основною, чи процедуральною. В поінформованих колах передбачають, що розв'язка тієї проблеми може опинитись у Міжнародному Трибуналі, який має право інтерпретації чартеру ОН.

Остання стадія англо-єгипетських розмов про Суез

Каїро. — Перервані в жовтні мин. року переговори між Англією і Єгиптом про Суезький канал, відновлено останньої суботи довгою нарадою, що відбулась між єгипетським прем'єром Насером і англійським амбасадором Стівенсоном у домі шефа штабу британських військ в Суезькому обширі, генерала Бенсона. *Він приїхав був з Лондону з останніми пропозиціями англійського уряду*, що їх устійнено на недавній конференції у Вашинґтоні. Загально панує думка, що цим разом ці переговори закінчаться в найближчому часі повною догодою.

СССР старається стероризувати Іран

Теґеран. — Совєтський уряд, покликуючись формально на газетні вістки про розмови між іранським прем'єром Загеді й американським амбасадором Гендерсоном переслав іранському урядові ноту з пересторогою, щоб Іран не приступав до „аґресивного" пакту, існуючого між Пакістаном і Туреччиною. Совєтська нота пригадує при тому ірансько-совєтський пакт з жовтня 1927 року, за яким то пактом Іран зобов'язався був зберігати „невтральність". За часописними вістками — совєтський уряд занепокоєний виглядами недалекого закінчення англо-іранського спору за нафту: ліквідація того конфлікту означатиме в практиці піднесення добробуту в Ірані, упадок комуністичних впливів і наближення до Заходу. Тому Москва старається згори стероризувати Іран і не допустити до його тісного політичного зв'язку з Заходом.

Обрано керівні органи УВАН у ЗДА

Ню Йорк. — В червні 1954 р. відбулась Конференція дійсних членів УВАН у ЗДА. Вислухано звіт Управи про роботу за останній рік і про роботу за минулі три роки в цілому. Також вислухано звіт Контрольної Комісії. Звіт прийнято до відома, уступаючій Управі признано абсолюторію. Для праці протягом майбутніх трьох років обрано нові керівні органи. До Управи та Секретаріяту обрано: проф. М. Ветухів (голова), проф. Д. Горняткевич (заступник), проф. В. Порський (секретар), проф. Л. Чикаленко (скарбник); члени — проф. О. Грановський, проф. К. Косенко, проф. І. Решетар, проф. Д. Чижевський, проф. Ю. Шевельов, д-р М. Шлемкевич, п. Л. Биковський, проф. І. Замша, д-р Л. Соневицький. Контрольна Комісія: проф. О. Ахрімович, п-і Осадча-Яната, проф. І. Розгін, проф. Р. Смаль-Стоцький. — Конференція розглянула ряд актуальних справ, — зокрема видавничі, діяльність окремих секцій та комісій. Накреслено напрямні праці на майбутнє.

Донька Масарика дістане право жити в ЗДА

Вашинґтон. — Сенат ухвалив законопроєкт, згідно з яким донька бувшого чеського президента Томаса Ґ. Масарика, 75-річна Алісія Масарик дістане право на постійний побут у ЗДА. Вона тепер живе в одній кімнаті організації YWCA в Ню Йорку. Панна Масарик живе в ЗДА від 1939 року, працювала давніше в „Голосі Америки", і не мала права побуту в цій країні. Минулого року їй грозила депортація, але сенатор Герберт Лімен вніс законопроєкт на надання їй права постійно жити в ЗДА. Сенат вже прийняв цей законопроєкт, і він тепер находяться в Сенаті. Панна Масарик перший раз була в ЗДА ще 1911 року, коли студіювала техніку супільної праці на Шікаґовському університеті. Її батько помер 1937 року, її брат Ян Масарик поповнив самогубство, вискочивши з вікна в Празі серед дивних обставин 1948 р., коли комуністи захопили владу в ЧСР. Треба згадати, що її мати була американка — Шарлотте Ґарріґ із Брукляна, і тому її батько додав до свого прізвища Масарик ще і Ґарріґ.

● **Орган Комінформу** в останньому виданні розписався найбільше в користь арабських заворушень проти Франції в Марокко.

ВПРОДОВЖ 10 ДНІВ ВИРІШИТЬСЯ СПРАВА ІНДО-КИТАЮ

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ПОТВЕРДЖУЄ: ДО 20 ЛИПНЯ АБО МИР В ІНДО-КИТАЇ, АБО ВІН ДИМІСІОНУЄ. — ГАРЯЧКОВІ НАРАДИ ФРАНЦУЗІВ З СОЮЗНИКАМИ І КОМУНІСТАМИ. — ЧУ ЕН-ЛАЙ ПОДОРОЗІ ДО ЖЕНЕВИ — В МОСКВІ

Женева. — Французький прем'єр Мендес-Франс, прибувши до Женеви, замешкав у тій самій віллі, де раніше перебував його попередник — колишній міністер закордонних справ Бідо, проте Мендес-Франс винайняв ту віллю лише до 20 липня ц. р. Він потвердив при цій нагоді ще раз свою заяву, яку склав був, приймаючи три тижні тому становище прем'єра, що або він осягне до 20 липня мир, чи бодай перемир'я в Індо-Китаї, або димісіонує з становища голови уряду. Тому, маючи вже лише 10 днів часу, він переводить гарячкові наради з керівниками окремих делеґацій. Після довгої наради з Молотовим, який перший вернувся до Женеви — Мендес-Франс, перевів довгу розмову з керівником індо-китайської комуністичної делеґації, Фам Ван Донґом. Заповіджено, що наради французів з отим в'єтмінським „міністром закордонних справ" мають продовжуватися. — Мендес-Франс нараджувався теж з делеґаціями В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі. На понеділок був заповіджений до Женеви приїзд англійського міністра закордонних справ Ідена. Також у дорозі до Женеви є комуністичнокитайський прем'єр і міністер закордонних справ Чу Ен-лай, який зупинився був у Москві. Від нарад Мендеса-Франса з Чу Ен-лаєм і Молотовим буде фактично залежати, чи настане в Індо-Китаї мир, чи ні. У Москві панують миролюбно-оптимістичні настрої — повідомляє англійська пресова аґенція Ройтера. Французький прем'єр буцім то виміркував також із розмови з в'єтмінськими комуністами, що вони хочуть замирення. Річ іде, очевидно, який це мав би бути мир. Хоч Женевська конференція триває від 26 квітня, проте досі не устійнено ще ані територіяльного поділу В'єтнаму, що мав би прийти на основі порозуміння між Мендесом-Франсом і Чу Ен-лаєм, ані найважнішої справи — хто як ґарантував би заключений у Женеві мир. Французька делеґація підкреслює, що Франція хоче охоронити вільну від комуністів частину В'єтнаму перед комуністичною інфільтрацією, як також зберегти Ляос і Камбоджу, як вільні держави. Проте існує далі острах, що бажання французів закінчити війну в Індо-Китаї подиктує їм погодитись на такі комуністичні вимоги, які будуть фактично угодівством, неприйнятливим для ЗДА.

Франція „підписала смертний вирок на Індо-Китай"

Банґкок. — Франція відмовила дозволу американській військовій місії, очолюваній генералом Джаном В. О'Деніелем („Залізним Майком"), вишколювати в'єтнамську армію, якщо ЗДА не пошлють своїх військ до участи в індокитайській війні. Це рішення Франції називають американські коментатори „неомильним вироком смерти". Початково французи погоджувалися на такий американський вишкіл, але тепер змінили свою думку. Загально вважається, що Франція, властиво, не має нічого проти того, але знаючи, як американцям залежить на обороні Азії від комуністичної аґресії, вона хоче не тільки американського знання, труду і зброї, але й крови. Правда, Франція має тепер великі надії на перемир'я, яке саме Франція визначила на непізніше, як 20-го липня, але з військовиків, головно в Азії, ніхто в це перемир'я серйозно не вірить, щонайменше не вірять у нього на довшу мету.

Американські війська будуть евакуовані з північної Японії

Токіо. — Командант американських збройних сил на Далекому Сході, ген. Джан Е. Голл, повідомив з кінцем минулого тижня, що американська залога буде евакуована з Гоккайдо, північної частини Японії, що вважається за „прикордонну" з Совєтським Союзом. Оборону цієї території має перебрати новостворена і вишколювана тепер японська армія. Евакуовані з тієї частини Японії американські відділи, головно Перша Кавалерійська Дивізія, „будуть в той спосіб звільнені до такого стратеґічнонго зайняття на Далекому Сході, як цього могла б вимагати ситуація" — заявив ген. Голл.

Велика повінь Дунаю і його приток

Відень. — Цілий середньоевропейський обшир ріки Дунаю і його великих приток — Інну, Ізари й Еннсу — переживає найбільшу за останніх 50 років катастрофу повені, яка щораз більшає наслідком дальших дощів і топлення снігів на альпейських шпилях. В Австрії й Німеччині понад 50,000 осіб опинились без даху над головою. Сотні німецьких й австрійських міст, містечок і сіл знайшлись під водою. Зокрема залиті околиці Реґенсбурґу і Лінцу, а також самого Відня. Повінь ріки Велтави (Молдави) у Чехословаччині затопила околицю Праги й дійшла до середмістя чеської столиці. Так само під водою є обшир міста Пассау. 15,000 осіб евакуйовано з того міста.

В АМЕРИЦІ

● **Уряд ЗДА** має право річно закупити 100,000 кварт вільної від податку горілки (для лікувальних цілей), але цього року закуплено тільки 600 кварт. Сталося це тому, що після скінчення війни в Кореї немає потреби купувати чистий алькоголь для лікувальних цілей.

● **Крайове Виховне** Товариство ухвалило просити федеральної підмоги для оплачування вчителів. Тепер відчувається великий брак учителів у публічних школах, бо абсольвенти університетів і каледжів не хочуть займати вчительських становищ, які є слабо платні в порівнянні з приватними заняттями.

● **Слови Кеттерінґ Інститут** повідомив, що йому вдалося винайти хемічний лік, який лікує певну відміну пістряка. Перші проби переведено на щурах, і цей лік показався в 100 відсотках успішний. Гадають, що цей лік з успіхом можна буде застосувати до лікування людей. Цей лік називається ТЕМ (тріетилене мелямине).

● **В Остіні в Тексасі** засновано школу, в якій будуть навчатися стейтові і міські поліцисти про те, що таке комунізм, та як охороняти людей від комуністичної небезпеки.

● **Лікарі ствердили,** що 20-річний мільйонер Монтґомери Ворд Торн згинув від отрути. Наречена мільйонера і його знайомі запевняють, що Торн не випивав наркотиків, але лікар знайшов у його організмі морфіну, алькоголь і інші наркотики.

● **Бувшого прокомуністичного** президента Ґватемалі Якобо Арбенца Ґурмана обвинувачують у вбивстві полк. Франсеска Хав'єра Арани в червні 1949 р. Тепер Ґузман втік до мехіканської амбасади в Ґватемалі і просить права азилю як політичний втікач, але новий Ґватемальський уряд не мусітиме згодитися на його виїзд закордон, бо він звичайний злочинець.

● **Сорел, Квібек, Канада.** — Найбільший воєнний корабель в Канаді спущено на воду, який має патролювати і досліджувати води Арктики. Цей корабель називається „Лябрадор", він є 269 стіп завдовшки, його поємність — 6,500 тонн. Його залога складається з 24 старшин і 204 моряків.

В СВІТІ

● **Папа Пій XII.** уже цілком видужав із своєї недавньої недуги та почав виконувати свою нормальну щоденну працю, навіть відкинувши пораду лікаря, щоб перенестись до літньої резиденції.

● **Західня Німеччина** ратифікувала міжнародний договір народовбивства, ухвалений кілька років тому Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй.

● **Про-італійські робітники** в Трієсті демонстрували проти поголосок, що Юґославія мала б дістати якісь привілеї в тому порті коштом остаточного полагодження „трієстської проблеми".

● **Тунізія** дістала нового прем'єра, тим разом француза, бо не можна було найти тунізця, який хотів би перебрати цей пост.

● **Уряд Совєтського Союзу** передав Господарській і Соціяльній Раді Об'єднаних Націй, яка радить тепер у Женеві, пропозицію нової господарської конференції, з участю членів і нечленів ОН, метою якої мало б бути оживлення міжнародної торгівлі.

● **Новий шеф** західньо-німецької поліції, Вільгельм Тіґетгоф, перебрав минулої п'ятниці урядування та заявив, що його гаслом буде: „Будьмо всі чемні один до одного".

● **Мільйони грошей,** видані на оборону, не зможуть тієї оборони забезпечити, якщо нужда дальше пануватиме у великій частині світу — перестерігав минулого тижня австралійський економіст, сер Доґлес Копленд, Господарську і Соціяльну Раду ОН на сесії в Женеві.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОСЯГНЕННЯ АЙЗЕНГАВЕРА

В перших днях листопада американський нарід матиме нагоду сказати своє слово про республіканську адміністрацію, яка прийшла до влади по 20 роках демократичного правління. При останніх президентських виборах заважила, як відомо, не так Республіканська партія, як особа її кандидата, генерала Двайта Айзенгавера, славного воєнного переможця. Хоч і тоді виринали сумніви, чи ця військова людина дасть собі раду з Конґресом, а тим самим з цілою низкою внутрішніх та закордонних проблем, щодо яких ініціятива належить до екзекутивної влади, а рішення до законодатної, себто до Конґресу.

Як почав радити 83-ий Конґрес, почався теж „іспит зрілости" для президента Айзенгавера та його адміністрації. Минали місяці за місяцями, минув рік. Виглядало, що Айзенгавер, як багато інших президентів, не дасть собі ради ні з Конґресом, ні з своєю партією. Мовляв, задовго республіканці не були при владі, щоб вміли правити. Відношення до самого Айзенгавера було одначе поблажливе. Казали, що треба дати цій військовій людині нагоду навчитись, як кермувати адміністраційним апаратом. Вкінці прийшов кінець науці і то якраз тепер, коли 83-ий Конґрес докінчує свою працю.

За кілька тижнів сенатори та конґресмени роз'їдуться на вакації й стануть у своїх округах перед виборцями, щоб скласти звіт з своєї діяльности. Демократи будуть здебільша критикувати республіканську адміністрацію за те, чого вона не зробила, або зле зробила, щоб таким чином дістати при нових виборах демократичну більшість у Конґресі. Знов республіканцям треба дати доказ їхньої політичної зрілости успіхами їхньої адміністрації. Спершу випадало заговорити президентові Айзенгаверові. Це він зробив в час останньої конференції з пресою. Його слово було виявом повного вдоволення з того, що сталося останніми днями в Конґресі, який полагодив уже 6 з 11 найважливіших справ, предложених адміністрацією. Президент думає, що тими осягами можна „гордитися" та що якраз вони, не що інше, будуть рішати при виборах восени, так, як він це заповів давніше. Це є теж відповідь тим, які твердили, що рішальним у виборах буде боротьба республіканської адміністрації з комуністичною загрозою та інфільтрацією.

Закінчення війни в Кореї, що його беруть республіканці на свій рахунок, спинило дещо цей промисловий розмах, що спирався головно на зброєнні. Це знов спричинило малу депресію, наслідком якої почало збільшуватись безробіття. Як знаємо, це триває уже цілий рік. Але в цьому місяці безробіття уже зменшилось. Те, що вдалося цю депресію скоро сконтролювати і довести в промислі до стабільности, є, без сумніву, успіхом. Ще рік тому мало хто вірив, щоб це могло вдатися в такому короткому часі. Друга важлива проблема, яка була наладнана, це прийняття Конґресом принципу гнучкости, а не твердости в допомозі вдержування паритетности цін на фармерські продукти. Це одна з найскладніших проблем. Нерозумне її вирішення може захитати ціле господарство країни. З одного боку треба рятувати фармерів, а з другого не обтяжувати населення додатковими податками та надто високими цінами на фармерські продукти. Як це виглядає у практиці, пізнати найкраще по тім, що держава має тепер на складі 450,000,000 фунтів масла і не знає, що з ним робити, а цей запас збільшується з кожним днем. В 1954 році буде ще й 6 мільйонів фунтів більше молока, як його можна зужити. Подібне є з пшеницею. Прямо нема місця, де цю надвишку примістити. Тепер продано Англії масло по ціні 41 цент за фунт, себто на 27 центів нижче від ціни, яку уряд платить за фунт масла фармерам. Тому саме полагоду цеї проблеми, яка не ліквідує допомоги фармерам, а одночасно не доводить теж і до економічної катастрофи, треба вважати не абияким успіхом. Законопроєкти в справі податкових полегш, спорудження 35,000 будівель для публічного вжитку, поширення соціяльного забезпечення на дальших 10 мільйонів осіб, чи остаточна згода Конґресу на будову Водного Шляху св. Лаврентія — це теж позитиви, які президент Айзенгавер може зарахувати до свого рекорду. Вправді не полагоджено законопроєктів про підривну роботу і ревізію робітничого закону Тефт-Гартлі, але з тим не було спішно ні демократам, ні республіканцям.

„Невдячний матеріял"

Протиамериканська театральна вистава українських підсовєтських авторів В. Собка і Б. Балабана „Сто мільйонів" зазнала цілковитого провалу. В СССР тепер виробилась така традиція, що п'єси українських авторів спочатку показують в театрах Москви чи Ленінграду і лище коли дістануть вони апробату „старшого брата", тоді показують на українській сцені. Так було, наприклад, з комедією В. Минка „Не називаючи прізвищ", яка спочатку пішла на російській сцені, бо, з огляду на критику в ній совєтського суспільства, українські театри не відважувалися її виставляти. Лише коли п'єса Минка не була заборонена на російській сцені, тоді її почали виставляти і українські театри. Також вперше на російській сцені появилася остання п'єса Юрія Яновського.

Але цього не трапилось з антиамериканським видовищем „Сто мільйонів". На початку цього року відбувся її показ у ленінґрадському драматичному театрі. По декількох виставах її показ припинено, і вона не пішла в інших театрах СССР. Московський журнал „Театр" (квітень, 1954) називає писання Собка і Балабана „невдячним матеріялом", але не з огляду на його протиамериканське скерування, а з огляду на непереконливість та примітивізм. „Театр" стверджує, що „всі намагання артистів якось виправдати поведінку й переживання своїх героїв виявилися в більшості випадків безнадійними". Артисти робили все, що було в їхніх силах, щоб „глядач повірив у щирість і глибину переживань" дійових осіб п'єси, але — вистава провалилась.

„Сто мільйонів" — це та сума, яку асиґнував 1951 року Конґрес ЗДА на допомогу протикомуністичним рухам. За варіянтом п'єси, 50 тисяч з цієї суми дістає інженер Марек Шгібнер. Свого часу він сидів у німецькому концтаборі, потім потрапив в американський. Тут його вербує для шпигунської діяльности американська розвідка і посилає в Прагу, щоб викрасти якісь таємні документи у професора Карела Кратова. Прибувши таємно до Праги, інженер входить в довір'я родини Кратових. Але кінець-кінцем органи державної безпеки, за допомогою Кратова і його дружини, викривають „американського шпигуна".

Вистава „Сто мільйонів" була задумана як важливий чинник ширеної Москвою ненависти до Америки. І коли б вона вдалася в Ленінграді, то пішла б у всіх театрах не лише СССР, але й „народних демократій". Одначе, не зважаючи на такі неуспіхи, протиамериканська пропаґанда працює далі з наполегливістю. Останнім часом ця пропаґанда до брутальних антиамериканських ноток вплітає політичну діяльність на заході еміґрацій східньо-европейських народів, які тепер перебувають під комуністичним режимом. Москва вперто трактує їхню політичну діяльність не як самостійний політичний фактор, а як знаряддя „американського імперіялізму". Все, що роблять політичні еміґранти східньо-европейських народів на Заході — це диверсія, шпигунство, моральний розклад, запроданство, а не ідейна боротьба за визволення своїх народів.

Характеристичне ставлення проявляє Москва до українського і російського національних прапорів. Коли український прапор вона висміює, то російський „андріївський" прапор трактує як святість. У найновіших історичних фільмах цей прапор повіває як символ історичної Росії. На початку цього року в СССР відсвятковано п'ятдесятліття загибелі російського кружляка „Варяг". У багатьох часописах і журналах вміщено малюнки цього кружляка з „андріївським" прапором. „Огоньок" (7 лютого) писав: „Прапор корабля — андріївський прапор — і дотепер, як дорога реліквія, зберігається в Ленінграді, в Центральному воєнно-морському музеї".

Прапор російського царату став у пригоді кремлівській зграї, бо він допомагає вдержувати в'язницю народів, зате український прапор їй ненависний, бо цей прапор — символ волі.

(ЛЛ)

А. Вовк

До проблеми транслітерації

Два дописи на тему як нам слід переписувати українські прізвища англійськими буквами, що появилися у „Свободі" ц. р., вказують на це, що англійська транслітерація нашої абетки важлива і актуальна проблема для українського громадянства в цьому краю. Мабуть, кожний із читачів погоджується з думками авторів дописів п. Я. Падоха та п. А. Турчина, що устійнення такої системи транслітерації необхідне та що примінення цієї системи хочби тільки до правопису українських прізвищ при виготовлюванні горожанських паперів нових іміґрантів може принести багато користи українській справі. Замість задержувати транскрипцію, що її нам накинули займанці українських земель, маємо нагоду й тут підкреслити нашу національну відрубність а при тому і зробити правопис наших прізвищ легшим до запису і вимови для американців чи англійців.

Автори згаданих дописів слушно звертаються до наших мовознавців та наших найвищих наукових установ на еміґрації НТШ і ВУАН, щоб вони присвятили увагу цій важливій справі та щоб із існуючих систем транслітерації синтезували таку, що найкраще відповідала би фонетиці як української так і англійської мови.

Заки одначе така унормована система транслітерації буде виготовлена нашими науковими авторитетами, нам варта запізнатися із системами транслітерації, що вже існують, та поглянути, в чому вони згідні, а які між ними розбіжності. Зокрема для тих осіб, що вже тепер стараються про горожанські папери і тим самим мусять вже тепер устійнити американський правопис своїх прізвищ, цікаво і корисно буде ознайомитися із існуючими системами перепису української абетки прийнятими в англомовному світі.

Авторитетним джерелом щодо цього питання є урядовий стилістичний підручник для публікацій, що їх видає Державна Друкарська Канцелярія. (U.S. Government Printing Office Style Manual; Washington 1945). У цьому посібнику, в досить обширному розділі про чужі мови подані дві такі прийняті системи. Одна з них (її коротко означимо А) це транскрипція, що її вживає American Library Association, яку то систему насвітлив п. Турчин у своєму дописі. Цієї транскрипції вживає американська національна Конґресова Бібліотека (це найбільша бібліотека в цьому краю і мабуть найбільша у світі). Другий спосіб транскрипції, це система прийнята U.S. Geographic Bord, останньо виправлена в 1937 році (для короткости означимо її B). Ця система основується на транскрипції прийнятій брітанським Королівським Товариством, себто вона теж поширена в країнах брітанського комонвелту.

Ясно, що й одна й друга система подає тільки приблизні англійські відповідники для українських звуків. Ідеально відтворити їх англійськими звуками в багатьох випадках не можливо тому, що як кожний з нас мав нагоду пізнати, українська мова має деякі звуки, яких не має англійська і відворотно. Транскрипція А наближується більше до звукової вірности через те, що вона, крім букв англійської абетки, вживає ще допоміжних знаків для вірнішого відтворення вимови. Так наприклад в цій системі вживають букву ї для українського ї; українські йотовані голосні звуки є, ю, я передають парами букв іе, іu, іа, де кожна така пара є злучена вгорі луком (ліґатурою) для зазначення, що в них один звук переходить у другий. В дальшому ця транслітерація передає наше й коротким і (себто і з півмісяцем замість крапки), зазначує наш знак м'якшення знаком наголосу. Із наведеного видно, що ці додаткові знаки хоч і надають транскрипці А більшої вірности, зате роблять її непрактичною для щоденного вжитку.

Друга система, вживана американськими і англійськими географічними товариствами, вживає для передачі українських звуків виключно англійських стандартних букв без додаткових знаків. Вона зате фонетично менше вірна, так напр. наші букви та звуки і, й та и всі передавані цією самою буквою і.

Все ж таки з 33 буков української абетки тільки в сімох є різниця правопису між обома системами. Порівнявши обі системи можемо для практичного вжитку зробити такі висновки: Букви: а, б, г, ґ, д, з, і, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф передаються аналогічними буквами англійської абетки і щодо них нема жодних сумнівів. Буква в в обох системах передається через v, а не w, як це зустрічається в деяких виданнях українського походження.

Обидві транскрипції згідні у передачі таких типово українських букв:

ж передається як **zh** (система А вживає тут додатково ліґатури, щоб відрізнити від зг) х передається як **kh**, ц, як **ts**, ч як **ch**, ш як **sh**, щ як **shch**.

Ця згідна транскрипція перечислених буков вже закріпилася в багатьох англомовних працях на українські теми. Так отже її зустрінете в книжках проф. К. Меннінґа (Українська література, Україна 20-го століття, Україна під Совєтами), як теж (хоч тут із деякими непослідовностями) у книзі Ukraine and Its People проф. І. Мірчука.

Вище наведена частина транслітерації згідна теж із проєктом англійської транслітерації, надрукованим д-р Я. Рудницьким в часописі Рідне Слово (за винятком букви **в**, що її він передає як **w**, та букви **ц**, що її передає як **c**).

Так отже ціла проблема транслітерації зводиться практично до розбіжностей у переписі нецілої десятки буков. Ось вони та їхні відповідники за різними системами, включаючи теж згаданих авторів:

Буква	СИСТЕМА A	B	Меннінґ	Мірчук	Рудницький
є	іе (ліґатура)	ye	ye	ye, je	ye
и	y	i	y	y	y
ї	ї	yi	i, yi	i, ji	yi
й	і (з півмісяцем)	i	y*	j, y	y
ю	iu (ліґатура)	yu	yu	iu, ju	yu
я	ia (ліґатура)	ya	ya	ya, ia, ja	ya
ь	’	пропуск.	пропуск.	пропуск.	’

*) Пропускає й у закінченнях на -ий.

В наведених транслітераціях не узглядено два українські звуки, що не мають окремих буков, саме дж та дз (перший з них можна б вірно передати англійським j).

Вирішення транслітерації цих спірних буков залишається отже для наших наукових установ. Це може бути проблема більш скомплікована, ніж вона на перший погляд виглядає. Так отже можливо, що деякі букви як ось ї або й вимагатимуть двох різних транслітерацій, залежно від їхнього положення у слові як це тепер деякі автори стосують (напр. Kyiv але Mykolayiv).

Реасумуючи, можемо ствердити такий стан проблеми транслітерації:

Щодо транслітерації около ¾ буков української абетки існує мовна однозгідність між обома нормами англійсько-американського світу як теж між вичисленими англомовними виданнями. Ця частина абетки включає букви ж, х, ц, ч, ш, щ, у практиці спричиняють найбільше труднощів в транслітерації.

Перепис залишку ¼ буков абетки вимагає устійнення, щоб усунути дотеперішні розбіжності. Скоре вирішення цієї справи нашими науковими установами є дуже важливе для загалу, а зокрема для нових іміґрантів. Вживання одної устійненої транскрипції у наших англомовних інформативних виданнях піднесе престіж нашої науки. Зокрема дуже важливе, щоб енциклопедія українознавства англійською мовою, що має появитися заходом НТШ, містила та вживала цю соборну унормовану транслітерацію.

Осягнувши порозуміння і єдність у справі транслітерації ми здобудемо нову пропаґандивну зброю. З її допомогою ми матимемо змогу старатися постепенно усунути із англомовних мап, атлясів, книжок і преси такі чужі нам, ворогами накинені назви як Kiev, Dnieper чи Dnepr та замінити їх українськими в новій транслітерації.

Та, поки наші наукові авторитети опрацюють і опублікують в цілості таку наукову систему, ми повинні використати і вживати у практиці цю частину транслітерації, що є унормована і однозгідна в англомовному світі та закріплена у наукових творах і в бібліотечній практиці.

Політика ЗДА в очах німця

Кореспондент німецького тижневика „Ді Цайт" у своїх політичних звідомленнях з Ню Йорку пише так: „Суперечні погляди американської та англійської преси на Женевську конференцію вказують на загрозливе провалля, яке зарисовується між цими двома державами. Не малу ролю грає при цьому питання торгівлі зі Сходом. Недавно ЗДА, на прохання Англії, пішли на деякі уступки в ділянці торгівлі зі Сходом, хоч і не радо, бо війна в Кореї ще не закінчена. Американці, від часу червоної аґресії в Індо-Китаї, розірвали майже цілковито свої торговельні зв'язки з червоним Китаєм. Але це було б зовсім недоцільним, як рівночасно союзники ЗДА роблять щось протилежне.

Дуже тяжко визначити різницю між товарами, які мають воєнне значення і які його не мають. Англійці в обох минулих війнах старалися бльокадою зупинити будь-яку торгівлю з Німеччиною. В 1940 р. Черчил спротивився доставі спорошкованого молока та медикаментів для французьких та бельгійських дітей, мотивуючи це тим, що коли ці країни дістануть згадану американську допомогу, тоді німці зможуть своє молоко та медикаменти зужити в цілості для себе. Це вказує на непослідовність Англії, яка твердить, що торгівля з червоним Китаєм невоєнними товарами ніяк не скріплює китайського воєнного потенціялу.

Це є офіційна постава американського уряду. Загальна опінія, а також Конґрес, у відношенні торгівлі Схід-Захід далеко більш критичні. Більшість громадян вважають, що вільний світ не повинен робити будь-яких концесій Совєтам та їх сателітам, не одержуючи від них якихось політичних концесій. Одиноке, що ми маємо — так думають американці, — це наша висока продукція, а також техніка та відповідне знання. І при допомозі цієї переваги, можемо ми осягнути від комуністичного світу якісь концесії політичного характеру. Це є принцип переговорів на підставі сили. І як німці не можуть забути про нечуваний терор за залізною заслоною, який пригнав в Західню Німеччину 10 мільйонів втікачів та насильно виселених, тим більше американці не забувають про ще більше число тих, яких вони прийняли між себе і яких батьківщина лежить по той бік залізної заслони. Американці, з політичних та моральних мотивів, не можуть ніяк погодитися з переслідуванням релігії. І ми, заявляють американці, уважаємо, що за винятком аґресії, є для нас кожний засіб добрий, який веде до вільного життя поневолених народів.

Але якщо між демократичними народами конечно потрібна сторожкість та готовість до жертв, то для цього потрібна динамічна політика оборони. І хоч це є парадоксальним, але злагіднення напруженого положення, що його на всі лади пропагують комуністи, є смертельною загрозою для вільного світу. Я знаю, каже автор, що такий погляд викличе обурення, але напруження є тільки здоровою та природною реакцією на небезпеку. І не випадково комуністи всюди та постійно кричать про „мир" і „мирне співжиття", бо в такий спосіб їм вдалося обманути і самого Черчила. А ніхто інший, як він, повинен знати, як тяжко було у війні „тримати на шнурку" вільні демократичні народи. В холодній війні робити це багато тяжче, а вже зовсім неможливо у мирній атмосфері.

Без постійної свідомости загрози комунізму, не можна собі подумати єдности та готовости до жертв демократичних народів. Тому погляд Черчила, що з комуністами можна переговорювати так, як це водиться у вільному світі, і при цьому не втратити на власному престижі, є зовсім хибним, а зокрема в очах американського народу. Належить вже до доброго тону говорити з сарказмом про американський протикомуністичний похід. Але при цьому забувають, що в механіці та традиції демократії лежить засада — творити для великих політичних рухів сильну моральну підмурівку.

Якийсь демократичний уряд може зрушити свої маси до зусилля при помочі почувань страху чи обурення. А що наші комуністичні вороги є далеко, то не потрібно апелювати до почувань страху, тільки до почувань обурення. Розуміється, не мало американців торгувало б з Совєтами та Китаєм, так, як вони це робили з Гітлером та Японією. Але вони не мають для цього відваги, бо американський народ пам'ятає аж надто добре, що залізо, яке американські купці продавали японцям, дістала Америка з поворотом, і то з відсотками, у Перл-Гарборі.

Щодо допомоги Европі після війни, то вона спиралася в першу чергу на почування морального характеру. Відраза до комуністичних злочинів та співчуття і симпатії до їх жертв грали при цьому головну ролю. Це все вказує на те, що цілком хибними є зусилля Черчила ви-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Вол. Дорошенко

ЖИТТЯ І ПРАЦЯ ОСТАПА ГРИЦАЯ

(1881—1954)

(1)

Смерть д-р Остапа Грицая згадала наша преса за дуже малими вийнятками тільки невеличкими некрологічними замітками, тож дуже добре зробила редакція „Свободи", ревним співробітником якої в роках 1926—1938 був Покійний, помістивши про нього змістовну статтю д-ра Л. Луцева.

Д-р Л. Луців у коротких словах докладно оповів про життя й діяльність нашого невтомного трудівника на тернистому шляху письменника й громадського діяча. Але, розуміється, в одній статті годі вичерпати все те, що можна сказати про небіжчика. Д-р Л. Луців сказав уже те, що конче треба було сказати. На цьому місці я хочу докинути дещо до його нарису, користуючися при цьому своїми спогадами про Покійного, якого я знав за життя і з яким доводилося мені співпрацювати.

Розуміється, я не повторятиму всіх тих інформацій про життя й діяльність д-ра О. Грицая, що їх подав д-р Л. Луців, тільки їх доповнятиму тим, про що він не знав. Для зручности ділю свій нарис на три розділи, відповідно до періодів життя Небіжчика: 1. До першої світової війни, 2. У Відні (роки 1914-1945-, 3. На скитальщині (1945-1954).

1. До 1-ої світової війни

Тепер я вже не можу пригадати, коли саме я познайомився з д-р Остапом Грицаєм, — чи ще перед війною, чи вже на еміґрації у Відні. Мабуть таки ще у Львові, де він був суплементом академічної гімназії.

Обертаючися в літературному середовищі, не трудно було здибатися з людиною, що вже визначалася на письменницькому полі. Міг отже я познайомитися з ним чи то в бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка, де я був за бібліотекаря, чи в редакції „Діла", де я бував мало не щодня в бібліотечних і своїх літературних справах. У всякому разі ім'я д-ра Остапа Грицая було мені добре відоме з його фейлетонів у „Ділі" (оповідання „Візита в екселенції", 1909 р.) і з „Альманаху" віденської „Січі", де появилися його перші лірики (1908).

Так само не могли минути моєї уваги, як бібліотекаря й бібліографа, й його нариси в органі прихильного нам д-р Людвика Кульчицького „Життє", що виходив у Кракові перед 1-ою війною.

Там Покійний помістив, очевидно в польській шаті, свої нариси: „Проблема каварні", „Проблема війни" й „Поет", які не схотіла надрукувати редакція „Діла", як „задовгі й затяжкі", хоч залюбки друкувала його фейлетони з приводу жахливої катастрофи корабля „Тітанік" 1912 р., або про зраду полковника австрійського ґенерального штабу Редля тощо.

Тоді ж ставляв Покійний і свої перші кроки на полі українського літературознавства, містячи в „Звітах" Академічної Гімназії свої розвідки „Кирило Устиянович, як драматург", та „Шевченкова баляда".

Словом, д-р Грицай входив в коло тодішніх наших молодих учених — літературознавців і істориків, що були його колеґами по гімназії, а моїми добрими знайомими (М. Возняк, Є. Гординський, І. Крипякевич та ін.).

Щоб цей перший розділ мого нарису був повніший, мушу бодай коротенько спинитися на обставинах, які аумовили літературний шлях Покійного. Цих обставин не заторкнув у своїй статті д-р Луців, а вони не без значення для зрозуміння письменницької кар'єри д-ра Грицая. Та й вони такі цікаві, що читачі либонь не ремствуватимуть на мене за екскурсію в дитячі й юнацькі роки Небіжчика.

— — — — — — —

Народився Остап Грицай 2 листопада 1881 року в сім'ї о. Івана Грицая, пароха в Княжполі в Перемищині. Батько невдовзі (1882 р.) помер і сім'я лишилася на руках матері й діда по батькові, о. Данила Грицая, пароха в Михаловичах коло Нагуєвич, родинного села Івана Франка. Мати Олена з Сас-Погорецьких не була собі звичайною „їмостею" (паніматкою). Вона належала до передових жінок свого часу. Була одною з піонерок українського жіночого руху в Галичині, цікавилася літературою й сама брала участь у ній, співробітничаючи в першому жіночому альманаху Наталії Кобринської „Наш Вінок" та журналі для родин „Зоря". Від неї то й успадкував Покійний свій літературний талант. А знову від свого суворого, але інтеліґентного діда навчився пильно й систематично працювати. Дід мав добірну на ті часи бібліотеку, головно німецьких книжок. І малий Остап мав чим заспокоїти розбуджену цікавість до книжки. Численна дідова челядь зазнайомила талановитого хлопця з багатством українського фолкльору — казками, переказами й піснями, які глибоко западали в його душу. От те середовище, в якому майбутній доктор філософії виховувався на українського письменника.

Початкову освіту дістав Покійний в народній школі ОО. Василіян у Дрогобичі, а середню там же, в польській гімназії, опісля в Стрию (від 2-ої до 5-ої кляси), а вкінці в Академічній Гімназії у Львові.

Ще бувши учнем 1-ої кляси гімназії написав він свій перший віршик „Люби вітчину". Цей вірш опублікував згодом у своїй газетці „Рідна Хата", яку „видавав", перейшовши до стрийської гімназії. Складав учетверо аркуш паперу й списував туди поезії з книжок, власні оповідання й переклади з німецьких, французьких та англійських письменників. Цей часопис мав навіть ілюстрації — їх робив сам „редактор-видавець" при помочі свого товариша, з яким сидів в одній лавці, пізнішого поважного професора й директора, Гната Мартинця. Мартинець засоблював свого приятеля різною лектурою, добуваючи книжки від свого шкільного товариша Ільницького, з яким разом мешкав. Ільницький мав стрийка, полковника 30-го австрійського полку, який мав велику бібліотеку. В цій бібліотеці була, як мене інформує проф. Мартинець, вся тодішня німецька література й історія, а також майже всі французькі й англійські письменники в оригіналах або німецьких перекладах. Після смерти пана полковника бібліотека дісталася Ільницькому. Це було невичерпне джерело, з якого Покійний поповнював свої літературні відомості, які здобув ще вдома, перечитуючи різні видання з дідової бібліотеки.

Не одну з тих книжок подарував Мартинець своєму товаришеві.

Оця лектура в великій мірі причинилася до опанування хлопцем німецької мови, а заразом була вона джерелом його літературної творчости. З неї малий Остап познайомився з цілим рядом визначних творів з прози й поезії — англійських — Вальтера Скота, Бульвера, Дікенса, французький — Золя й Мопасана, російських — Пушкіна, Лермонтова й Турґенєва, якими страшенно захоплювався.

Ця знайомість поширилася й поглибилася в вищих клясах гімназії, а особливо в університеті.

Скінчивши гімназію, вступив Покійний на віденський університет на відділ ґерманістики й літературознавства, де й по скінченні одержав ступінь доктора на основі дисертації про драму Вернера „Кройц ан дер Остзее". Але ще перед докторатом дістав посаду учителя німецької мови й клясичної філософії в тій самій Академічній Гімназії, в якій сам учився.

Д-р Володимир Галан, б. командант батерії УГА

БОЄВИЙ ШЛЯХ „БАТЕРІЇ СМЕРТИ" УГА В 1919 РОЦІ

(Причинки до історії боїв Української Галицької Армії)

(2)

Реорганізація армії.

Начальне командування перевело у „Чотирикутнику Смерти" реорганізацію всієї армії. Зорганізований 1-й корпус мав п'ять бригад піхоти і п'ять полків артилерії, а саме: 5, 6, 9, 10 і 21 бригади і такі ж полки польової артилерії. Крім цього були ще при корпусі частини технічних військ, кавалерія й інші частини,

10-й полк артилерії мав чотири батерії, а саме: 1-шу — під командою четаря Літинського, 2-гу — під командою пор. Балешта.

Прибране ім'я 2-ої батерії залишилось ще з-під Львова „Шевченко", а 4-та батерія пишалася своїм ім'ям „Гаврило".

Того ж дня переорганізації батерії 10-го артилерійського полку перейшли до Колендян, а вночі зайняли позиції під Чортковом і своїм вогнем допомагали проломити ворожу лінію.

Чортківська офензива.

Прорвавши ворожу лінію під Чортковом 9 червня 1919 року, українські полки, мов гураган, кинулися вперед. Вояки не чули втоми і йшли безперервно вперед. У своєму поході наші війська зайняли Чортків, Копичинці, Теребовлю, Сухостав, Мишківці і сунули...

На Тернопіль!

Там заповідався великий бій. Ворог стягнув усі свої сили та припаси і за всяку ціну рішився боронити місто та рятувати свій фронт. З південного заходу йшли частини 2-го корпусу, який розвивав свій наступ у напрямі на Бережани. Далеко на півдні йшов 3-й корпус.

Вночі з 17 на 18 червня, після цілоденного бою, прибули ми до Микулинець, а ранком 10-та бригада і 10-й полк артилерії мали призначення зайняти позиції для наступу.

Найбільшого опору сподівалось наше командування біля залізничої лінії і біля шляху під Березовицею. Там розміщено найбільші наші сили, а саме: два курені піхоти (3-й і 4-й) і три батерії (1-шу, 3-тю і 4-ту), що їм випало становище в Мишківцях. 2-й курінь і 2-га батерія відійшли до села Прошова, а 1-й курінь мав почати наступ через Баворів і Грабовець, через Бірки Великі на Тернопіль. Цей курінь упродовж дня мав нав'язати зв'язок з 21-ю бригадою, що їй призначено було охороняти праве крило нашого фронту.

Ранком великий рух у Микулинцях. Бригада виступає в похід, щоб зайняти призначені наказом місця на фронті. Рух, наче в мурашельнику. Вояки ходять ділово, у кожного намічене завдання. Кухні ще роздають рештки кави охочим. Гамір і крик. Роз'їжджають вістові. Справники скликують своїх людей. Але цей гамір лише позірний, бо вистачає один оклик: „позір!" — і всі, мов приковані, стають на місця. У спокою і порядку курінь за куренем, батерія за батерією виїжджають з містечка.

Дорога до Прошової нудна. Нема ніяких боїв.

Розвідка, яка вийшла раніше, привозить звідомлення передньої стежі: „Ворожий відділ утікає з Прошової. Треба легкого скорострілу в погоню". Кінний скоростріл пігнався вперед, а курінь прискореним походом спішить за ним.

У селі радість: „Ось вже наші! Наші йдуть!" — „Ой, Господоньку, та вони канони везуть!" — перелякано говорить бабуся і плаче. — „Чого плачете, бабусю? Та це ми до вас повертаємось, а ви плачете?" — заговорює стрілець. — „Це я з радости плачу, сину, що у вас така велика сила"... Збіглось ціле село. Понаносили нам молока і хліба, просять розгоститись. Кожний вояк відчуває всім єством, що це — свої, рідні, і так весело в кожного на серці

Але у вояків свої завдання. Не можна довго затримуватись. Нам треба забезпечитись і зайняти означену наказом лінію за селом в сторону Березовиці.

За селом хрест на горбі, а це — найкращий орієнтаційний пункт. І на карті він означений. Сотні розмістились у житі, за ними — батерія. Відпочиваємо. Обоз залишився в селі.

„Сьогодні будем обідати по-панськи!" — каже якийсь стрілець.

І справді заїхала кухня і почала видачу обіду. Одна частина стрільців підповзає із становищ в долину до кухні і дістає обід. Друга тим часом залишається на лінії. Потім ця друга йде на зміну по обід.

Яка розкіш для вояка їсти, присівши вигідно на землю! Не спішитись, а тримати вигідно їдунку і після обіду прилягти. Перемовитись із товаришами і відпочити в певності, що зараз не буде наступу і не треба поспішати у дальший похід.

Повечеріло, а наказу все ще не було. Йдемо в село, бо сподіваємось, що туди прибуде до команди куреня вістовий із бригади. Чути тупіт. Це бригадна кавалерія під командою молодого четаря Алексевича. Вони прибули охороняти наше праве крило. Наказу ще нема. Але заповіджений приїзд вістового.

Ось і він прибув. Зіскочив з коня, поздоровив усіх і закликав:

„Голошу слухняно наказ бригади!"

Перші слова наказу: „Десята бригада має зайняти Тернопіль. Наступ почати о год. 2 ранку. Знак дасть артилерія п'ятихвилинним гураганним вогнем".

Завтра будемо в Тернополі. Знову будемо гнати ворога, і то його власною зброєю. Бо в нас своєї нема. Що здобудемо, тим і воюємо.

Наступ.

Спати не було часу. Але треба бодай хвилину прилягти, бо завтра і на це не буде місця. Батерія на полі. Гарматчики сплять на землі, коні при возах — готові до походу.

Ніч гарна і ясна.

„Вставати! — пронісся голос вартового.

Піхота відходить. Двійками йде сотня за сотнею — спокійно і тихо. Стежі вийшли вперед. На шляху — болото.

„В розстрільну!" — подає наказ сотник.

Шепотом передають його далі стрільці і, мов вуж, розтягається наша бойова лава.

Ось ми на вихідній точці наступу. Ждемо на знак.

Раптом заблисло вогнями кругом, на небі відбилось полум'я. Над головами засвистіли стрільна і з гуком почали розриватись у ворожих окопах.

Гур-рра, гур-рра, вперед!

Тарахкотять скоростріли, чути зойки ранених, крик, свист куль, а над усім бадьорі вигуки: гур-ра! Піднялись наші лави і біжать в сторону ворожих позицій. Вже грімке „гур-ра" лунає над ворожими окопами, над ворожими головами. Ворог здається і просить помилування.

Бій ущухає. Зганяють полонених. На побоєвищі зойки ранених.

Але наші стрільці не затримуються.

„Вперед, навздогін утікачам!"

„Артилерія вперед!" — гукає наказ.

Ми того й ждали. Піхота полями здоганяє ворога. Вже добре видніє. Видно, як наші ведуть полонених. Усі добре зодягнені, але молоді — молокососи. „От не сидів би один і другий біля мамниної спідниці!" — приказує старий вояк.

Доїжджаємо до села. Праве крило йде добре. Чути лише окремі відірвані стріли, як на полюванні.

Батерії мають затриматись перед селом. Прийшов такий наказ, бо становище на фронті неясне. Ворог теж почав наступ на село із заходу. Увага команданта піхоти сотн. Романишина звернена на тернопільський цвинтар, де ворог окопується для нового бою. Він не бачить наступу з лівої сторони.

Дії батерії.

„Перша чета — в бойову лаву!"

Вмить дві гармати стають у поготівлі, звернувши свої жерла на ворога.

„Граната! Мірник 96, приціл! — Круг, справка, — стріл!"

Бум — бах! Попав! Лінія впала і жде.

Треба їх піднести!

„Вістун!"

„Зголосіть командантові піхоти, що ворог наступає на село із заходу. Хай обернуть на нього скоростріли з гостинця. А ми піджeнемо!"

Але піхота вже все бачить і знає.

Тарахкотить наш скоростріл, і на полі підносяться білі клубочки пороху.

„Гранати! Чета лавою огонь!"

Повискакували із жита, як зайці. Припекло!

Тра-та-та-та — затарахкотів наш скоростріл по їхніх головах. Знову впали і більше вже не піднеслись.

Добре живо. Захотіли наступати, маєте...

Але чому наші не наступають на цвинтар?

Перед селом стоїть сотник Романишин у першій лінії і дивиться далековидом на ворожі позиції. Все видно прегарно.

Наша розстрільна підходить півколом до тернопільського цвинтаря. Лише перейти їй долину між Березовицею та цвинтарем — і Тернопіль наш.

Не чути стрілу. Цвинтар обсаджений ворогом, але він не стріляє. Мабуть, хоче нас змилити — припустити ближче, а тоді відкрити скорострільний вогонь.

В напрямі на нас іде інша розстрільна від дороги Бірки Великі — Тернопіль. Хто це? Наш курінь, чи ворожий? Обидві розстрільні стали одна проти одної. Не пізнаються. Прилягли, прищулились, мов тигри перед скоком. Виходять розвідчики, обережно підкрадаються, біжать і падають. Наші стрілили... Так, це ворог. Та ні. Замаяли білими хустинами.

Це наша сотня загналась задалеко і відірвалась від куреня, а тепер повертається, щоб не попасти ворогові в лапи.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Кінцеві пописи та іспити в Українському Музичному Інституті.

Місяць червень, це час, в якому наша студіююча молодь найбільше перевантажена працею. Зваживши, що тоді відбуваються по всіх школах іспити, до яких треба як слід підготовитися, в Українському Музичному Інституті та його відділах, крім іспитів, відбуваються ще й річні пописи, які є свого роду публічним іспитом, що його наші учні здають перед своїми родичами і широким загалом громадянства та виказуються умінням, набутим упродовж цілого навчального року. Тому то у цьому останньому місяці учні докладають всіх зусиль та посвячують більше часу як звичайно, щоби виказатися якнайкращими вислідами своєї цілорічної праці. А що висліди цієї праці були успішні, можна було переконатися на клясифікаційних іспитах та кінцевих пописах.

На підставі цього треба сконстатувати, що в Українському Музичному Інституті та його філіях сконцентрувався великий відсоток дуже музикальної та талановитої молоді, яка за останній рік навчання зробила великі поступи в науці та ставиться серйозно і з повною відповідальністю до всіх проблем, зв'язаних з наукою музики, та що система праці в Українському Музичному Інституті йде правильним шляхом під доглядом досвідчених учителів-педагогів, що дає запоруку найкращих вислідів на майбутнє.

Кінцеві пописи учнів відбулися в таких реченцях: 5, 12 і 19 червня ц. р. в централі в Ню Йорку і 6 червня в Пасейку, на якому виступали учні сусідніх відділів з Нюарку, Джерзі Сити та Елизабет. — Не маючи змоги перечислити всіх виконавців та пописового матеріялу, хочу згадати тільки тих учнів, які своїми музичними спосібностями та талантом дуже ярко вибивалися понад своїх товаришів, хоч і поміж тамтими є багато дуже здібних та музикальних і в майбутньому напевно виб'ються на передові місця та на вичислення яких не дозволяють вузькі рямці часописного звідомлення. І так на вирізнення заслуговують:

В. Кобзар (кл. форт. О. Чипак, Пасейк); Л. Крушельницький (кл. форт. Р. Савицького, Ню Йорк); Л. Рудницька (кл. форт. О. Чипак, Пасейк); І. Стецик (кл. скрипки В. Цісика, Ню Йорк); М. Чапельська (кл. форт. Е. Чапельської, Ню Йорк); М. Шлемкевич (кл. форт. Р. Темницької, Елизабет); Д. Якимів (кл. форт. М. Вайлової, Ню Йорк).

Крім учнів фортепіяну кляс пп. М. Вайлової, Т. Богданської, Л. Вахнянин, Д. Каранович, О. Клим, Г. Мірошниченко, Р. Савицького, І. Соневицького, Р. Темницької, Е. Чапельської, К. Чічки, О. Чипак і Р. Шуль та скрипки, кляси п. В. Цісика, виступали теж на пописах з дуже добрим успіхом учні кляси сольового співу п. І. Приймової, кляси мистецтва слова п. О. Добровольської, струнного ансамблю кляси п. В. Цісика та дитячого хору кляси п. І. Соневицького. Обидва ансамблі, струнний та хоровий, мають всі дані на те, щоб з часом розвинутися в солідні одиниці.

Акомпаніювали учням учителі І. Приймова, Е. Чапельська та учні Х. Карпевич, М. Чапельська і М. Яримович.

Відгоміли звуки інструментів, кляси опустіли, молодь роз'їхалася на вакації. Бажаємо всім нашим учням, щоби по тяжких трудах шкільного року відпочали як слід, а набравши свіжих сил, повернули здорові та бадьорі, щоби з новим запалом продовжувати дальше свої музичні студії в нашому Інституті.

Іван Недільський.

Бофало, Н. Й.

Доповідь д-ра Мірчука.

На запрошення місцевого 22 Відділу ООЧСУ в дні 6. VI. ц. р. завітав до Воффала ІІ-ий зоступник голови Головної Управи ООЧСУ д-р П. Мірчук та перед громадянством міста й околиці, в залі Української Січі при 29 Клімо вул., після відкриття Політичного віча проф. Зеноном Саганом, головою місцевого відділу ООЧСУ, в год. 4.30 веч., виголосив доповідь на тему: „Можливості консолідації на еміграції".

В своюму вступному слові він сказав: „що на еміграції поняття консолідації почали розуміти, чи таки розуміють, як в медицині пеніциліну. Насправді воно так не є. "Консолідація — це засіб, а не ціль".

Після цього зробив сконкретизовану аналізу, описану широко в українській пресі, спроби консолідації від 1948 р. в Державному Центрі (УНР) аж по сьогоднішній день. При цьому зазначив, що на сьогодні справи України є кращі, але справа консолідації погіршилась — внаслідок групових амбіцій з ставленням свого „его" на перше місце в минулому і сьогодні, забувши за батьківщину. В тому місці пригадав історичні факти: пацифікацію в Галичині, німецьку окупацію України, КЦАВ та МАКЦ (де на першому місці стоїть не суть нації) і т. д.

Д-р П. Мірчук твердить — чверть мільйонова еміграція не є все — а все є Україна та її нарід на рідних землях. Еміграція — це лише посередник між Україною та закордонним світом, завданням якого є представити світові, що Україна існувала багато століть перед сьогоднішнім московським імперіялізмом, стояла на сторожі Европи перед азійською навалою, на початку середньовіччя, перша в 1917-1920 р. підняла зброю і не складає її ще й нині проти колись злегковаженого західнім світом московсько-комуністичного імперіялізму...

Вкінці говорить, що справу Визволення треба ставити на реальну силу дії, а не на фікції, що робити малі речі, як: поширювати правду про Україну видавництвами (на що в нас найменше приложено уваги, коли американці по справах Східньої Европи приділили 140 науковців). Такий спосіб може створити нам велике діло.

У висновках сказав, що завданням усіх груп на еміграції є звернути свою увагу на зміст роботи, конкретно виявляти, що ми хочемо та про що нам ідеться. Коли така перестановка буде доконана в кожній групі, то буде запорука, що ми будемо сконсолідовані, а сконсолідовані за змістом, будемо представляти нашу силу та велич.

Формальна консолідація не є так важлива як змістовна.

По доповіді пп.: проф. П. Чуйко, інж. Пашківський, інж. Я. Пришляк, С. Шипилявий, інж. С. Квасницький, Е. Луковський, поставили цілий ряд питань, на які прелеґент дав спрецизовані відповіді. При цьому слід зазначити, що деякі вище згадані панове поставили тенденційні питання, щоб вивести прелеґента на міжгрупову тему, яку він під час доповіді не заторкував.

М. Б.

Сейнт Пол, Мінн.

25-тилітній ювілей ОУН.

Заходами 32-го Відділу ОДВУ і братніх організацій, відділу МУН і УЗХ в Міннеаполіс, в залі православної церкви св. Михаїла Архістратига, дня 13. червня б.р. відсвятковано 25-тилітній ювілей постання ОУН.

Святочну академію відкрив вступним словом голова 32-го Відділу ОДВУ п. Стефан Коцюба, а її програма складалася із слідуючих точок:

1. Л. Мосендз — Валлада про побратима, деклямація у виконанні п. Марії Кротюк.
2. Реферат п. Юрія Пундика.
3. Сольо спів: „Сонечко ясне" і „Ой не світи місяченьку" у виконанні п. Мілени Ґрінвалд.
4. Рильський — „Я вірю", деклямація у виконанні п. Євгенії Коцюби.
5. Дует: „Коли розлучаються двоє" і „Де ти бродиш моя доле" у виконанні п.п. Міли Пасічник і Миколи Пащенка.
6. О. Ольжич — „Незнаному воякові" — мистецька рецитація п. Бориса Ґрінвальда.
7. Уривок з п'єси Зорича „Зможу", постановка П. Ґрінвальда.

Мистецьке оформлення сцени виконав проф. М. Михайлевич.

Рівнож зложили привіти: від централі ОДВУ проф. Грановський. Від філії УККА полковник Филипович, від Студентської Громади п. О. Чайників, від МУН п. Р. Шраменко, від централі УЗХ пресовий референт п. Е. Коцюба, від Об'єднання Мистців п. М. Михайлевич.

Прелеґент у своєму рефераті не торкався хронологічного розвитку організації ані її творців. Основою його теми була аналіза самого поняття націоналізму і його завдання в українській дійсності.

Висловлені думки можна схарактеризувати так:

Коли всі існуючі українські політичні угрупування в своїй боротьбі змагають до осягнення двох цілей соціяльного або матеріяльного забезпечення і політичної або державної незалежности, то український націоналізм має іще третю — він одночасно змагається за духовість української людини. Він хоче дати наснагу для її духового існування. Навіть нація, яка має своє державне тіло, без духового ідеалу приходить до політичних крайностей, до анархізму або тоталітаризму, що допроваджує її до морального упадку. Не всі члени українських націоналістичних організацій правильно розуміють прийняте на себе завдання, і тому прийшло до розбіжности і розбиття організації. Націоналісти не можуть відкидати ідеалістичного світогляду. Коли вони сходять на такий шлях, то одночасно перестають бути націоналістами.

Не треба називатися націоналістом, а треба бути ним.

Мистецька частина дорівнювала доповіді. Мистецько і з чуттям були виголошені деклямації, а надзвичайно миле враження викликав дует з дебютанткою Мілою Пасічник і п. Пащенко: сильні і вишколені голоси під керівництвом п. Ніни Пащенко. За їх працю співаки були нагороджені цілком заслуженими оплесками.

Та особливе признання належиться п-ству Ґрінвальдам. Вони працюють там, де кличе їх національний обов'язок. І працюють всесторонно. Пані Ґрінвальд показала свою високу музичну школу і прекрасний голос як солістка, а п. Ґрінвальд як рецитатор і режисер. Під його фаховим керівництвом місцеві аматори відтворили картину революційної боротьби націоналістів з 1942-го р. на рідних землях, відігравши дві дії з п'єси „Зможу" Зорича і успіх, який вони осягнули, треба завдячувати передовсім п. В. Ґрінвальдові.

З виголошених привітів треба відмітити коротке слово проф. Грановського, який підкреслив, що ми живемо якраз в добі розквіту націоналізму і його сили. Цією ідеєю сьогодні захоплені і провадять боротьбу за своє визволення не тільки поневолені народи Европи і Азії, але вона пробиває собі шлях до націй вже оформлених в держави.

Ця ідея сьогодні знаходить щораз більш зрозуміння в цій країні, що для нас є дуже важливим, бо ЗДА, завдяки свойому міжнародному і економічному потенціялам, стоять на чолі вільного світу, до якого ми прагнемо присднати свою самостійну державу.

Полковник Філипович, голова місцевої філії УККА, в своїм привітанні підкреслив, що хоч частина наших політичних угруповань теоретично відкидає націоналізм, але і вони знаходяться під його сильним впливом. Коли б не була поширювана ідея націоналізму, то наші політичні партії мали б цілком інше обличчя і менше були б зближені до духових вимог свого народу.

Академію закінчено відспіванням українського національного сгимну.

Д-р Сергій Кротюк.

Помер проф. Леонід Дмитрович Шрамченко

21 червня б.р. упокоївся навіки в Женеві Леонід Дмитрович Шрамченко, б. міністер Уряду Української Народної Республіки і б. професор Української Подебрадської Академії і Українського Вільного Університету в Празі.

Покійний походив з козацької старшинської родини і народився 17 листопада 1877 р. в містечку Олишівка на Чернигівщині, де й прожив свої дитячі роки.

По скінчені курсу клясичної гімназії в Чернигові, він вступив до Московського університету, де мав труднощі до скінчення, бо перед самим дипльомом був заарештований за організацію Чернигівського землятцтва і висланий на деякий час додому під догляд поліції.

По закінченні університету, юричного факультету, він спеціялізувався в статистиці, яка завше його приваблювала, бо він ще малим школяром працював у статистичних записах, які переводилися земством в його рідному містечку.

Вступивши як завідуючий статистичним відділом до чернигівського земства, він одразу відзначився своїми працями і в 1909 р. був запрошений як визначний фахівець до Канцелярії Кавказького Намісництва, в характері особистого секретаря уповноваженого Міністерства Внутр. Справ і будучого міністра Джунковського, який підготовлював остаточне знищення кріпацтва на Кавказі, яке, згідно звичаєвому праву, ще трималося в той час в деяких районах (Хузан). Швидка ліквідація цих рештoк азійської феодальної системи є в великій мірі заслугою Покійного, який вже тоді належав до соціялістичної партії і зробив все можливе, щоб внести в реформу як найбільше емократичного духу.

Під кінець війни він був посланий до Петербургу з докладом про намічену реформу, а по повороті до Тифлісу, вже після революції, взявся за організацію тамтешніх українців і став головою громади.

В 1918 р. він виїхав до Києва і, по наступленні Уряду Директорії, був призначений мініністром народного господарства, а пізніше, в Кам'янці, державним секретарем.

Після виходу Уряду У.Н.Р. на еміграцію, він повернувся на Україну і один час був на повстанні під самим Києвом. Вибравшися знов закордон, він був обраний доцентом Української Господарської Академії, а пізніше професором та деканом Українського Вільного Університету в Празі.

З цими установами він перенісся при віддвороті до Реґенсбургу, де працював як професор, а пізніше ддо Швайцарії в числі кількох старших українців, які були прийняті під опіку швайцарського уряду.

Покійний Л. Д. Шрамченко відзначався не тільки своїми науковими знаннями та незломним патріотизмом, а також лагідною та веселою вдачею, яка придбала йому симпатії як товаришів по праці так і особливо студентів, з яких деякі не забували свого улюбленого професора аж до самої смерти. Цей факт трохи полегшав йому останній період його старечих літ, коли він вже зовсім немічний діставав від бувших своїх учнів ласкаві листи та подарунки, які давали йому можливість трохи поліпшити своє нужденне життя.

Здоров'я бл. п. Леоніда Дмитровича вже давно було в дуже сумному стані і в минулому червні воно настільки погіршилося, що прийшлося його перевести до Женевського шпиталю, де він пролежав ще тиждень. Відвідували його, окрім Дружини, ще В. М. Матрос та нижчепідписаний, але він вже був не від мира сего і упокоївся в ніч на 21 червня.

Поховали його, на бажання Дружини, на сільських могилках, близько хати, де він жив в квітучому женевському хуторі, по православному обряду і в присутності нечисленної української колонії. Селяни нанесли квітів на могилу цього бідного чужинця, якого всі дуже скоро полюбили, а поміж ними визначалася китиця від Комітету Допомоги Українцям, перевита широкою сонько-жовтою стрічкою, одинока ознака, що поховали українського державного діяча.

На могилках зараз же виникла думка про відзначення могили відповідним нагробком, без чого за кілька років вже не будде її й сліду. Але чи вдасться це зробити — покаже будуче.

Мих. Єреміїв.

Грошеві премії за Листи за Кордон

Загальна Рада Американської Єдности оголосила конкурс на листи до родичів і друзів за кордон у сумі в 125 долярів. Премії будуть видані за найкращий зразок кореспонденції, яка провадитиметься з метою створити добре ставлення за кордоном до Америки і розвіяти неправдиву уяву про З'єднані Держави. В конкурсі можуть брати всі, хто листується із друзями чи земляками по інших країнах. Термін конкурсу кінчається 31 серпня.

Зазначаючи, що щороку американці посилають мільйони листів за кордон і що ці листи мають величезне значення, розносячи правду про З'єднані Держави та їх людяність населенню інших країн, Рід Люїс, виконний директор Загальної Ради, сказав, що мета конкурсу — „зібрати поради і зразки листів, що можуть допомогти всім, хто пише листи за кордон, і навчити їх, як зробити ці листи корисними для поборення комуністичної пропаґанди".

Правила конкурсу, проголошеного Загальною Радою, такі:

1. Напишіть пояснення на таку тему: „Як я використовую свої листи до друзів і родичів за кордон, щоб поширити правду про З'єдинені Держави і про американське життя".

2. Рукопис не повинен мати більше як 1,000 слів. Туди можуть увійти витяги з ваших листів, відправлених за кордон, або одержаних вами з-за кордону, пояснення, як ви вживали фотографічні знімки, вирізки, поради, вичитані з статтей „Листи з Америки" та інші матеріяли з часописів, приклади, як листування допомагає виправити неправдиву уяву про З'єдинені Держави тощо.

3. Рукописи можуть бути написані і не англійською мовою.

4. Премії призначені такі: *Перша премія — 50 долярів; Друга премія — 25 долярів;* і десять почесних відзначень — 5 долярів кожна.

5. Рукописи можна присилати протягом липня та серпня, але поштовий штамп мусить бути не пізніше як 31 серпня 1954 року.

6. Адресувати рукописи належить так:

Letters from America Contest, Common Council for American Unity

20 W. 40 St., New York 18, N. Y.

Загальна Рада.

ГОЛОС ЧИТАЧА

У СПРАВІ ҐВАТЕМАЛІ

У своїй статті, поміщеній в „Свободі" з дня 25. 6. ц. р. ч.121 п. н. „Комуну в Ґватемалі ліквідують силою", п. Ярослав Курдидик написав дослівно таке: „У цій мініятюрній республіці, яка населенням і територією дорівнює невеликому стейтові ЗДА Конектикат..."

З боку знайомости географії і геополітики, а що найголовніше, з точки бачення інформації читачів, є це виразна нісенітниця.

Ґватемаля займає обшир 45,452 кв. миль, а населення має 3,678,000 (1947), тоді, коли стейт Конектикат має всього 5,009 кв. миль території і 2,007,000 душ населення, тобто під територіяльним оглядом Ґватемаля більша від Конектикат понад 9 разів, а відносно населення більша між 1½ разів. (Webster's New World Dictionary, Webster's Geographical Dictionary).

При цьому слід додати для прикладу: Ґватемаля щодо обширу значно перевищає такі країни як Австрія, Данія і Швайцарія, а посідає більше населення як Норвегія і Нова Зеляндія. Тому з легкої руки шаржує п. Курдидик, вживаючи в географічному понятті означення „мініятюрний"; як же ж тоді назве такі державки як Люксембурґ, Ліхтенштайн, Андорра, Сан Маріно чи Монакко? Хіба що „молекулярними"?

А з цього висновок один: Публицистові, навіть і талановитому, не вільно оперувати неперевіреними фактами, а головно з ділянки історії, географії і статистики.

Фантазувати тут не можна. Не можна цього робити навіть і авторові „Двох кулеметів".

З. Стефанів,
Нюарк, Н. Дж.

ПОЛІТИКА ЗДА В ОЧАХ НІМЦЯ

(Закінчення зі стор. 2)

творити приязну атмосферу для „народних демократій", і при цьому думати, що американський платник податків буде й далі мати відкриту кишеню для допомоги Европі. І чим більше буде Европа пропаґувати торгівлю Схід-Захід, тим більше буде американський нарід затискати свою кишеню. При цьому слід пригадати, що довір'я, яке здобула Німеччина для себе після війни в американських політичних колах і яке є поважним активом для цілої Европи, не сміє бути зруйноване залицяннями деяких німецьких кол до „казкової" совєтсько-китайської торгівлі.

Якщо ці завваги згаданого кореспондента влучні — а на нашу думку так воно і є — то в сьогоднішній історичній добі ЗДА, які стоять твердо на протикомуністичних позиціях, є одинокою силою, що охороняє вільний світ проти заливу московсько-комуністичного імперіялізму.

Нестор

ЗАСЕЛЮВАННЯ КАНАДИ РОЗПОЧАЛОСЯ 350 РОКІВ ТОМУ

Цього літа минає якраз 350 років від часу, коли розпочалося заселювання Канади европейцями. Тоді то сер де Монт і Семюел Шамплен доплили до устя ріки Сент Джан (її названо так в честь Св. Івана Хрестителя). Ту річницю обходять цього року канадійське найстарше і наймолодше місто: Сент Джан, Ню Бронсвік, і сусідне Ленкестер, інкорпороване як місто щойно минулого року.

Згодом того ж самого року (1604) Шамплен приплив до Пассамакводі Бей і заложив оселю на острові, який назвав Сент Круа. Група очайдухів провела зиму 1604-05 на острові, але з причини цинґи тільки 44 із усіх 79 кольоністів пережило ту зиму. Влітку ці очайдухи подалися на південь і задумували навіть заснувати постійну кольонію при усті ріки Чарлз Ривер нижче Бостону. Однак вони повернулися до затоки Фанді і збудували піонерський форт і оселю Порт Роял.

Хоча перша спроба кольонізації, проведена Шампленом, була успішна тільки частинно, вона мала велике значення для дальшого досліджування Нового Світу. Він бо опрацював великі й корисні мапи досліджуваної ним території. Одна з тих мап ще й досі зберігається в Американській Конґресовій Бібліотеці.

„Канадійська Сцена".

ВІСТІ З КАНАДИ

ПОПРАВЛЯЮТЬ ВОДОПАД НІЯҐАРА

Коштом 17 ц половиною мільйонів долярів Канада й ЗДА вкоротці поправлять водопад Ніяґара — оце одне з найбільших у світі джерел електричної енергії, — підвищуючи поріг, з якого спадають велитенські маси води.

Потужний спад води постепенно змивав поріг водопаду зі швидкістю приблизно 600 стіп за час останніх 275 років. Урядові чинники побоюються, що безупинна ерозія не лише спричинить серйозні шкоди для краси водопаду, але й може зменшити силу води, яка постачає електричну енергію для мільйонів людей у південному Онтаріо і в північному стейті Ню Йорк.

Канада й ЗДА співпрацюють у заходах для зупинення знищуючого впливу спадаючої води. Вони плянують збудувати у віддалі одної милі вище від катаракту греблю (коштом 14,-000,000 дол.), щоб запевнити постійний доплив води до генераторів електричної енергії. Щоб зупинити дальшу постепенну ерозію порогів, збудують бетонові греблі понад ними, які повинні б урегулювати цей страшний спад води.

Ця контроля припливу води не лише зробить водопад більш атракційним видовищем, але також стабілізуватиме рівень всієї системи Ніяґари, забезпечуючи в той спосіб краще використовування води для електричної енергії.

„Канадійська Сцена".

СУДОВА ЗАЛЯ В ЧАГАРНИКУ

В червні ц. р. трапився такий випадок у судівництві: один онтарійський суд подався до обвинувачених, а не як звичайно буває, що обвинувачених покликують перед суддю. Суддя Марсел Леджер з Кепускесінґ відбув подорож гелікоптером (найбільш висуненим на північ повітряним шляхом провінції) до лісу, щоб вислухати обвинувачення проти двох проспекторів із Салт Сте. Марі. Їх обвинувачено в тому, що вони занедбали погасити вогнища в лісі.

Судове засідання відбувалося на тлі звуглілих пнів і обгорілих дерев, а глядачами і свідками було яких 30 понурих і втомлених протипожежників.

Дим спостерегла група, що має за завдання запобігти пожежам на полях і в лісах; на загрожене місце спровадили літаками групу протипожежників, що зуміла опанувати вогонь. Зараз за ними поспішала провінційна онтарійська поліція. Вона перевела слідство і висунула обвинувачення проти двох проспекторів. Тоді приїхав суддя Леджер. Одначе він не міг продовжувати розправи, але мусів її відложити, щоб дати змогу двом обвинуваченим засягнути правної поради, а після того розправа буде продовжена.

„Канадійська Сцена".

НАЙБІЛЬША НАФТОВА ОКРУГА КАНАДИ

Пембіна, нова нафтова округа в Альберті, що лежить 65 миль на південний захід від Едмонтону, стала найбільшою канадійською нафтовою округою, багатою на яких 1,000,000,000 барелів нафтової ропи. Околиці, що простягаються на північ і південь від Пембіни, називають „басейн Альберти".

Друга з черги велика нафтова округа це нафтові поля Редватер, де повинно бути приблизно 50,000,000 барелів нафтової ропи.

У 1953 р. в Альберті урухомлено 884 нафтові джерела, тоді як у 1952 р. в нафтову продукцію включено було 946 таких джерел.

„Канадійська Сцена".

ЗУАДК ШУКАЄ СПОНЗОРІВ

ЗУАДК шукає спонзорів, які зголосились би підписати ашуранс для переселення до ЗДА на основі нового переселенчого закону для таких родин:

Черв'як Вронислава (48, вдова); Харів Роман (30, шофер — з дружиною і дочкою); Дятченко Олекса (32, книговод); Комар Степан (31, робітник); Кукурудза Михайло (33, робітник — з жінкою і 5 дітьми); Костюк Дмитро (41, рільник); Максимчиків Кость (48, робітник), з жінкою і 2 синами; Макух Іван (34, робітник — з жінкою і донькою); Пішванів Валентин (42, кінооператор — з жінкою); Процик Степан (33, економіст — з жінкою і двома доньками); Рісаків Іван (48, швець); Самаренко Андрій (65, фотограф); Стах Іван (31, робітник — з жінкою і двома синамо); Швець Олекса (46, слюсар); Соколовський Микола (36, кравець, з жінкою і трьома доньками); Слухай Іван (33, робітник, з жінкою і сином).

Особи, американські громадяни, які хотіли б підписати ашуранс для котроїсь із вище поданих родин, просимо зголоситись до канцелярії ЗУАДКомітету на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
866 N. 7th Street,
Philadelphia 23, Pa.

Спорт

ФУТБОЛ ТОРОНТА!

Останні результати футбольних гор за першенство Н. Ліґи.

II. Дивізія:

Україна — Тризуб (неск.)	2:4
Україна — Вестінґгавз ...	2:3
Вілі Орли — Гунгарія	0:2
Тризуб — Олімпія	3:3
Україна — Ст. Ендріюс ..	3:0
Олстар — Вестінґгавз	2:0
Гакоаг — Кенедієнс	4:2
Італія — Вілі Орли	3:0

II. Дивізія:

Вілі Орли — Італія	0:0
Тризуб — Україна	1:0

Тризуб — Олімпія 3:3.

Торонто. — Тризуб мав добрі шанси на перемогу коли він на 5 мін. о кінця 3:2 проти німців Олімпії. Джексон, англійський професіонал стрілив рівняючий гол на 3:3. Перша пів-гра скінчилась нерішено 0:0, в якій обі команди випробовували сили і шанси перемоги. Сильні атаки і градд воріт посипався щойно по зміні піль. Двоє воріт для противника добув Олійнюк, коли стрільцями Тризуба були: Тріскан, Бобинець, Сенчіч по 1 воротах.

Команда Тризуба після 9 гор добула 8 точок та 25 до 24 воріт.

Богдан Прудиус.

„ЛЬВІВ"—БІЛОРУСИ 0:2 (0:0)

В закінчення весняного сезону українці програли проти другоклясових білорусів. Насправді ж, не програв ніхто. Після цих змагань за чашу стейту Огайо (чи Клівленду), інші клюби відмовилися грати в спекоту — тепер цілий Клівленд має вакації.

Тільки доріст УСК „Львів", до якого в останньому часі приєдналася група місцевих пластунів, завзято тренує (тимбільше, що спекота відійшла). Є всі дані, що з цієї муки через деякий час може бути хліб...

оНо

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в середу 14 липня в У. Н. Домі при Фліт вул., о год. 7.30 ввечері. Кожний член повинен прийти на збори і заплатити свою вкладку. Буде роздача дивіденди. Довгуючі члени хай не затягають довгу по кілька місяців і на цих зборах вирівняють свої вкладки, інакше будуть суспендовані. — ЗаУряд: П. Костик, предс.; Ів. Патуляк, кас.; В. Кушнір, секр.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. — Т-во Запорозька Січ, від. 355, подає до відома, що піврічні збори відбудуться 18. липня в залі де звичайно о год. 1:30 попол. Буде звіт з діловодства за півріч та інші справи до вирішення. Пригадується, що наші збори відбуваються в третю неділю по першім зараз по Сл. Божій, а піврічні і річні пополудні. Секр. напоминає всіх членів, що вкладки треба вплачувати тільки на зборах. — І. Якімяк, предс.; М. Ганьківський, кас.; П. Занько, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, відд. 5, відбудуться в суботу, 17. липня, в год. 7:30 веч., в залі У. Д. Гор. Клюбу, 25-06 — 31 St. Просимо всіх своїх членів і членниць прийти на збори, бо є важні справи до рішення. Члени які ще не отримали свою дивіденду треба відібрати на зборах конечно. Хто з членів не має білета на пікнік просимо забрати на зборах. Контр. комісія здасть піврічний звіт. Проситься всіх українців, які ще не є членами УНСоюзу, прийти і вписати себе і своїх дітей до УНСоюзу. — М. Ливицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. І. Хрестителя, відд. 270, відбудуться в неділю, 18. липня, о год. 3-тій попол., в У. Н. Домі. Проситься членів прибути на означений час, заплатити місячні вкладки і вирішити нові справи на слідуючий рік. — В. Бутковський, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.—Тов. Укр. Січ, відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться 18. липня о 6. год. веч. в У. Н. Домі, 183 Fleet St. Проситься членів громадно прибути, вирівняти свої вкладки, головно члени, які платять річно, піврічно чи квартально. — П. Мелень, пр.; І. Грабар, секр.

ЕЛМАЙРА, Н. Й. — Т-во ім. І. Франка, відд. 271, повідомляє усіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 18. липня, о год. 2. попол., в Українській Залі при Лакавана Еве. Проситься членів прийти на час та вислухати звіту, як також маємо ще інші справи до полагодження. — І. Чопко, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка, відд. 83, повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 17. липня, о год. 7-ій веч., в домі Горожан, 847 Н. Френклін вул. Проситься членів прибути, вирівняти свої кладки та забрати свої чеки дивіденди. Секретар буде урядувати від год. 6, щоб кожний мав змогу заплатити.—С. Чорномаз, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Пр. Діви Марії, відд. 112, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. липня, в церк. залі св. Петра й Павла, після 3-ої і 4-ої Сл. Божої. Пригадується членам, що чеки дивіденди можна відібрати тільки на зборах, як також вплачувати свої вкладки. — А. М. Купер, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Повідомляємо членів і членниць Бр. св. о. Николая, відд. 106, що звичайні місячні збори ц. місяця в 3-ту неділю, 18. липня, не можуть відбутися тому, що у той день всі відділи УНС з Шікаґо й околиць улаштовують Великий Союзовий День і всі урядники і члени УНС обов'язані бути. Збори відбудуться один тиждень пізніше, себто 25-го липня. Просимо усіх членів прибути і заплатити свою належитість. Буде піврічний звіт уряду і контр. комісії і делеґата з конвенції. Суспендовані члени, якщо заплатять, будуть прийняті наново. — Н. Гуль, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. о. Николая, відд. 369, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. липня, точно о год. 4. попол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівняти свої вкладки. — Уряд.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Б-во св. Василія, відд. 161, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в суботу, 17-го липня, в год. 7. веч., в залі при 600 Glenwood Ave. Присутність всіх членів обов'язкова. — К. Кудрич, секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Т-во ім. І. Франка, відд. 299, повідомляє своїх членів, що в понеділок, 19. липня, відбудуться важні збори, бо буде вибір нового секретаря на місце б. п. Івана Сидоровича. Збори пічнуться о год. 7-ій веч., в церковній залі Пресв. Тройці, 780 William St. Просимо всіх членів конечно явитися на зборах. — А. Коваль, предс.

СТ. ЛУЇС, МО. — Т-во Володимира, відд. 179, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 18. липня о год. 1. попол. в У. Н. Домі, 2838 Магнолія вул. Буде звіт контр. комісії за 6 місяців. Просимо привести із собою нових членів до УНСоюзу. — М. Дмитришин, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

РОЗШУКИ

МАРІЯ ДРЕВНЯК, замуж. Федчук, пошукує тіточного брата МИХАЛА ТЕМЕЧКУ, сина Олекси і Зофії Темечки, з села Постолівка, повіт Копичинці. Хто знав би дещо про нього, або він самий, дуже щиро прошу писати на адресу:
MARIA FEDCZUK
69 Vienna St., Rochester 5, N. Y.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ТАРЗАН, ч. 3305. Відбувається суд

— Немона, — пояснив офіцер, — веде слідство в справі замаху на Тарзанове життя. Вона закликала й інших на допит. Це може бути цікаве.

Офіцер впровадив Тарзана у велику залю авдієнцій, де на масивному троні сиділа глибоко насуплена Немона. Томас і Ерот були вже між зібраною шляхтою. Обидва виглядали збентежено і почували себе незручно.

— Ми закликали вас, — заявила Немона, — щоб ви сказали, що сталося в вашому мешканні вчора вночі, наслідком чого була смерть войовника.